

ATITUDINEA POPULAȚIEI FAȚĂ DE PERSOANELE CU HIV/SIDA

Silvia BRICEAG, conf. univ., dr.,
Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Ștefan HRIȚCU, master în științe sociale, psiholog,
I. P. Centrul Social Regional Viața cu Speranță din Bălți

Abstract: *HIV - Human Immunodeficiency Virus that cannot be completely removed from the body because this type of virus has the ability to write its code in the genetic code of the host cell. An HIV infection leads after a long incubation period, for years, even decades, to the onset of AIDS (acquired immunodeficiency syndrome) is caused by the human immunodeficiency virus (HIV) which attacks and progressively destroys the body's immune system.*

Keywords: *Acquired Immunodeficiency Syndrome, Human Immunodeficiency Virus, People, UNAIDS.*

Introducere. Hiv - Virusul Imunodeficienței Umane care nu poate fi îndepărtat complet din organism pentru că acest tip de virus are capacitatea de a-și înscrie codul său în codul genetic al celulei gazdă. O infecție cu HIV duce după o perioadă lungă de incubare, de ani, chiar zeci de ani, la declanșarea bolii SIDA (sindromul imunodeficienței dobândite) este cauzat de virusul imunodeficienței umane (HIV) care atacă și distruge progresiv sistemul imunitar al organismului.

În 1986 s-a stabilit numele virusului: HIV. Un an mai târziu s-a aprobat primul medicament antiretroviral, azidotimidină (AZT), demonstrându-se printr-un studiu o scădere considerabilă a ratei de mortalitate și prin aceasta durata de viață pentru cei afectați. Virusul HIV se transmite prin sânge, spermă, secreții genital și lapte matern. Căile de transmitere cele mai frecvente sunt cele vaginale sau anale datorate nefolosirii prezervativelor și practica sexuală orală. La toxicomani folosirea în comun a acelor de seringă poate fi, de asemenea, un mod de transmitere prin consumul de droguri pe cale intravenoasă.¹

Conform datelor UNAIDS, 73,3 milioane persoane au fost infectate cu HIV și 35,4 milioane persoane au decedat de bolile oportuniste SIDA, de la începutul epidemiei până în prezent. Comparativ cu 1996 și 2014 când au fost cei mai înalți indicii, sau redus numărul cazurilor noi cu infecția HIV cu 47% și indiciile mortalității cu 51%. La nivel mondial trei din patru persoane își cunoaște statutul (75%), patru din cinci persoane din care își cunoșteau statutul HIV au acceptat tratamentul antiretroviral (79%).²

Primul caz HIV+ în Republica Moldova a fost depistat în anul 1987 iar primul Program Național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA a fost aprobat în anul 1995. Infecția cu HIV în Republica Moldova continuă să prezinte o problemă prioritară de sănătate; epidemia HIV se consideră concentrată în grupurile cu risc sporit de infecție, în special în rândul consumatorilor de droguri injectabile, dar totuși conform ultimelor date majoritatea persoanelor infectate cu HIV, sunt persoanele tinere, sexual active și predomină calea transmiterii heterosexuale.³ Conform datelor din 1987 – 2019 în Republica Moldova au fost înregistrate oficial

¹https://ro.wikipedia.org/wiki/SIDA#Virusul_HIV

² <https://ansp.md/index.php/ziua-internationala-de-comemorare-a-persoanelor-decedate-de-sida-19-mai-2019/>

³ <https://ansp.md/index.php/ziua-internationala-de-comemorare-a-persoanelor-decedate-de-sida-19-mai-2019/>

12784 de cazuri de infecție HIV și 3672 de persoane decedate de infecția HIV, dar totuși statistica spune că numărul cazurilor de infecție cu HIV poate fi de 3 ori mai mare din cauza necunoașterii statutului.⁴

La prima vedere pare o cifră mica oficială (0.5 %) persoane infectate din populația Republicii Moldova dar acest mic procent de persoane din cauza unor stereotipuri, informații false, mituri, neinformare se confruntă cu probleme majore cum ar fi discriminarea, stigmatizarea, încălcarea drepturilor, marginalizarea lor de societate, alăturarea lor de clasele de joase ale societății.

Pentru a putea schimba sau a reeduca populația, ca persoana cu HIV să -și îmbunătățească aspectele unei vieți normale și cu scopul reducerii fenomenelor negative, precum discriminarea și marginalizarea, am considerat că va fi benefic de a cerceta atitudinile actuale asupra fenomenului HIV/SIDA în rândul populației generale.

Conceptul de atitudine este o parte centrală a teoriilor sociale psihologice. O primă definiție a conceptului de atitudine a fost propusă de G. W. Allport în 1935. În opinia lui atitudinile reprezintă "predispozițiile învățate de a reacționa cu consecvență față de un obiect sau o clasă de obiecte într-un mod favorabil sau nefavorabil".⁵ Din start înțelegem faptul că atitudinile sunt învățate, nu instinctive, că atitudinea este o înclinare pentru manifestarea unui anumit comportament, pozitiv sau negativ și sunt de durată.

Conform cercetării noastre, cea mai aproape poziția o are Jean Stoetzel formată în urma analizei conceptului de atitudine, care susține ideea că în psihologia socială sunt prezente patru semnificații bine stipulate pentru noțiune de atitudine:

- 1) este o variabilă care direct nu este observată sau observabilă.
- 2) acțiuni ce implică o relație între o persoană și un obiect sau o situație, deosebindu-se de trăsăturile de caracter (ale unui individ-subiect) care nu implică nici o specificare a situațiilor.
- 3) este întotdeauna pro sau contra ceva și, respectiv, este corelată subiectiv cu valori.
- 4) este formată prin experiență și influențată de factori exteriori.⁶

Scopul cercetării este de a determina atitudinile populației generale față de persoane infectate și a implementa pe viitor un program de intervenție care să contribuie la integrarea persoanelor infectate în societate și reducerea discriminării, stigmatizării și marginalizării cu care acestea se confruntă.

Obiective

- Identificarea nivelului de cunoștințe al populației generale despre maladia HIV.
- Identificarea situațiilor în care persoanele infectate cu HIV sunt predispuse la discriminare.
- Identificarea factorilor care influențează atitudinile populației generale față de persoanele seropozitive.

Eșantion În cercetare ne-am propus să atingem un lot de 100 persoane, o paletă cât mai variată de membri ai populației generale, sub aspect al vârstei (15-25 ani 26%), (26-45 ani 52%) și (46-61 ani 22%), al genului (feminin 69 persoane 69%) și (masculin 31 persoane 31%) și nivelului de studii (gimnaziu 3%), (școală profesională 5%), (colegiu 7%), (liceu 15 %), (licență 45%), (master 25%).

Metodologia cercetării

Colectarea datelor s-a realizat prin intermediul chestionarului de opinie auto-administrat care a fost structurat pe 3 capitole majore, respectiv: a) date socio-demografice, b) cunoștințe despre HIV/SIDA și c) atitudini față de persoanele infectate cu virusul HIV. Chestionarul a cuprins un număr de 21 de itemi: 3 privind cunoștințe despre HIV/SIDA, 11 privind atitudini față de persoanele afectate de HIV/SIDA și 7 referitori la date socio-demografice ale populației.

În perioada august - octombrie 2020, am desfășurat un studiu privind atitudinile și informarea populației generale referitoare la HIV/SIDA în Republica Moldova.

Rezultate

Răspunsurile primite creionează o imagine complexă a problemicii HIV/SIDA, așa cum apare ea în reprezentarea populației generale. Dacă marea majoritate a respondenților dețin informații corecte privind transmiterea virusului și modalități de protecție, continuă să fie unele aspecte (ex. dacă antibioticele te protejează de infecția cu HIV, dacă mama transmite automat virusul către făt) care ar avea nevoie să fie mai clar prezentate în viitoarele campanii de informare.

În ceea ce privește atitudinile față de persoanele infectate, adoptarea unor poziții extreme de respingere însoțite de promovarea ideii că acestea ar trebui izolate tind să fie marginale și sunt bazate în general pe lipsa unor informații corecte despre boală și modul ei de transmitere. Ceea ce pare să joace un rol important atunci

⁴ <https://ansp.md/wp-content/uploads/2017/06/Ghidul-prevenirea-primara-HIV.pdf>

⁵ Popescu-Neveanu P. Dicționarul de psihologie. București, Editura Albatros, 1978

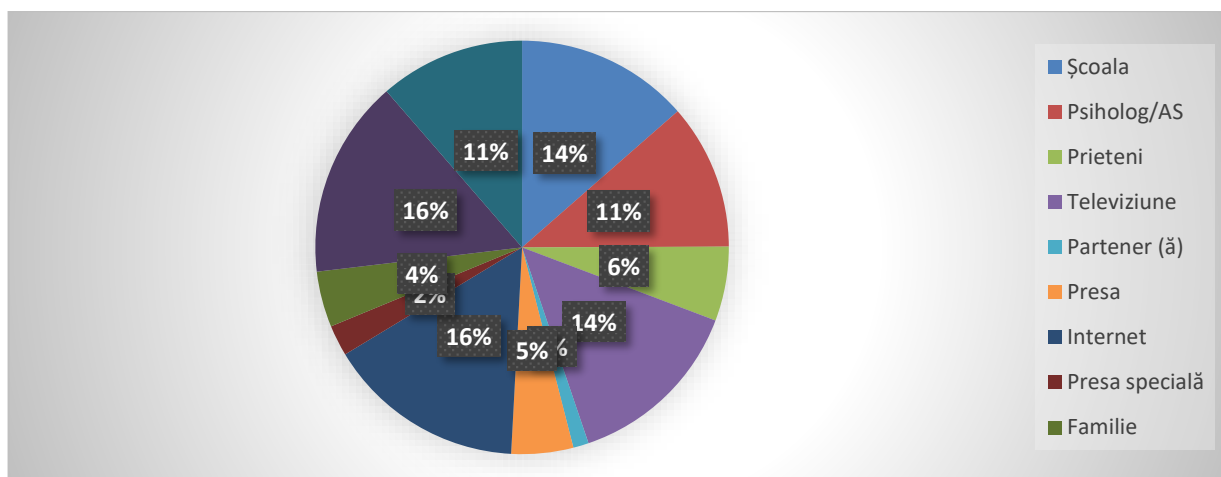
⁶ Iluț P. Valori, atitudini și comportamente sociale. Iași: Ed. Polirom, 2004.

când crește prevalența atitudinilor negative ale oamenilor obișnuiți față de persoanele afectate (direct sau indirect) de HIV/SIDA este un factor afectiv irațional și de cele mai multe ori inconștient.

Creдем că intervențiile viitoare care își vor propune să reducă stereotipurile negative cu care se confruntă persoanele infectate și să creioneze o imagine bazată pe realitate a acestora vor trebui ca, pe lângă componenta de informare, să aibă în vedere și dimensiunea afectivă.

Care sunt sursele din care aveți informații despre HIV/SIDA?

Prin adresarea acestei întrebări am urmărit identificarea surselor de informare ale respondenților cu privire la HIV/SIDA, pentru ca apoi să putem să raportăm aceste date la mai mulți factori printre care și acuratețea informațiilor avute. Respondenții au avut posibilitatea să bifeze mai multe răspunsuri, fără a exista o limită minimă sau maximă.

Fig.1. Sursele de informare despre HIV/SIDA

Iată o serie de afirmații despre infecția cu HIV. Care considerați că sunt adevărate și care false?

- O persoană se poate infecta cu HIV dacă bea apă din același pahar cu o persoană infectată cu HIV (adevărat – 15, fals - 85).
- Poți lua virusul HIV dacă folosești aceeași cadă de baie sau aceeași piscină cu o persoană infectată (adevărat – 19, fals - 81).
- Infecția cu HIV nu se transmite prin sex oral (adevărat – 45, fals - 55).
- Persoanele infectate cu HIV au simptome evidente după care pot fi recunoscute (ex: sunt foarte slabe, au bube pe piele) (adevărat – 35, fals - 65).
- Toți copiii născuți din mame seropozitive vor fi și ei seropozitivi (adevărat – 47, fals - 53).
- Te poți infecta cu HIV și dacă iei antibiotic (adevărat – 17, fals - 83).
- Exista un vaccin anti HIV (adevărat – 8, fals - 92).
- HIV se transmite prin strănut sau tuse (adevărat – 12, fals - 88).

Prin intermediul acestui set de întrebări am încercat să surprindem calitatea informațiilor deținute de respondenți referitor la transmiterea virusului HIV pentru a putea estima măsura în care campaniile de informare desfășurate de-a lungul anilor au avut un impact și asupra căror aspecte trebuie să insistăm pe viitor. De asemenea am dorit să determinăm dacă atitudinile asumate de respondenți se bazează pe informații corecte. Ordinea în care afirmațiile le apăreau respondenților a fost una aleatoare, generată de programul de administrare a chestionarelor.

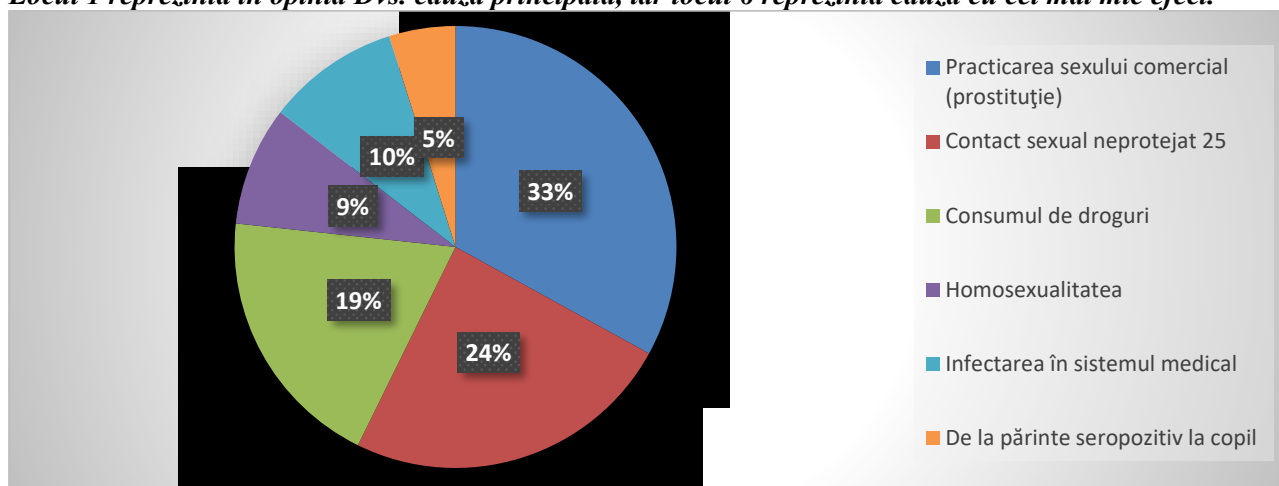
Care dintre următoarele acțiuni considerați că sunt modalități de protecție împotriva infecției cu HIV?

- Folosirea foarfecelor sau a aparatelor de ras personale de către o singură persoană (adevărat – 23, fals - 77).
- Utilizarea anticoncepționalelor (adevărat – 21, fals - 79).
- Folosirea prezervativului (adevărat – 19, fals - 81).
- Folosirea veselei de o singură persoană (adevărat – 27, fals - 83).
- Abținerea de la activități sexual (adevărat – 45, fals - 55).
- Evitarea contactului cu sângele altei persoane (adevărat – 65, fals - 35).
- Folosirea unui instrumentar medical sterilizat (adevărat – 85, fals - 15).

Vă rugăm să ordonați modalitățile de infectare cu HIV în funcție de cât de multe persoane credeți că s-au

infectat de-a lungul timpului în acest fel în Moldova.

Locul 1 reprezintă în opinia Dvs. cauza principală, iar locul 6 reprezintă cauza cu cel mai mic efect.

Fig. 2. Cauza principală a infectării

❖ ***Dacă ar fi să descrieți o persoană infectată cu HIV/SIDA în trei cuvinte/expresii, care ar fi acelea?***

În cadrul acestei întrebări am avut ca scop de a identifica care este atitudinea persoanelor chestionate față de persoanele infectate cu HIV/SIDA. Astfel am încercat de a grupa răspunsurile obținute pe trei scale: Prima scală fiind atitudine pozitivă, în această scală au intrat cuvinte, expresii cum ar fi (compătimire, jale, milă, ele nu sunt vinovate etc.), cuvinte care ne permit să observăm că persoana chestionată are o atitudine pozitivă față de persoana infectată, astfel aici putem observa că din cei 100 de respondenți, 35 din ei au o atitudine pozitivă.

A doua scală care am identificat-o fiind atitudinea negativă, în această scală au intrat cuvinte, expresii cum ar fi (prostitute, ele sunt vinovate, narcomani, ce au căutat au și găsit etc.), cuvinte care ne permit să observăm că persoana chestionată are o atitudine negativă față de persoana infectată, astfel aici putem observa că din cei 100 de respondenți, 45 din ei au o atitudine negativă.

Cea de-a treia scală care am identificat-o fiind indiferența față de aceste persoane, în această scală au intrat cuvinte, expresii cum ar fi (este problema lor, indiferență, ei răspund de ceea ce se întâmplă cu ei etc.), cuvinte care ne permit să observăm că persoana chestionată are o atitudine indiferentă față de persoana infectată, astfel aici putem observa că din cei 100 de respondenți, 20 din ei au o atitudine indiferentă.

❖ ***Cum se vorbește în general despre persoanele infectate cu HIV/SIDA în comunitatea Dvs.?***

În cadrul acestei întrebări am avut ca scop de a identifica care este atitudinea comunității față de persoanele infectate cu HIV/SIDA. Astfel am încercat de a grupa răspunsurile obținute pe trei scale: Prima scală fiind atitudine pozitivă, în această scală au intrat cuvinte, expresii cum ar fi (compătimire, jale, milă etc.), cuvinte care ne permit să observăm că societatea chestionată are o atitudine pozitivă față de persoana infectată, astfel aici putem observa că din cei 100 de respondenți, 28 din ei consideră că populația are o atitudine pozitivă.

A doua scală care am identificat-o fiind atitudinea negativă, în această scală au intrat cuvinte, expresii cum ar fi (ei sunt vinovați, nu vreau să văd așa persoane etc.), cuvinte care ne permit să observăm că populația are o atitudine negativă față de persoana infectată, astfel aici putem observa că din cei 100 de respondenți, 56 din ei consideră că populația are o atitudine negativă.

Cea de-a treia scală care am identificat-o fiind indiferența populației față de aceste persoane, în această scală au intrat cuvinte, expresii cum ar fi (nu cunosc așa persoane, ei au viața lor etc.), cuvinte care ne permit să observăm că persoanele chestionate consideră că populația are o atitudine indiferentă față de persoana infectată, astfel aici putem observa că din cei 100 de respondenți, 16 din ei consideră că populația are o atitudine indiferentă.

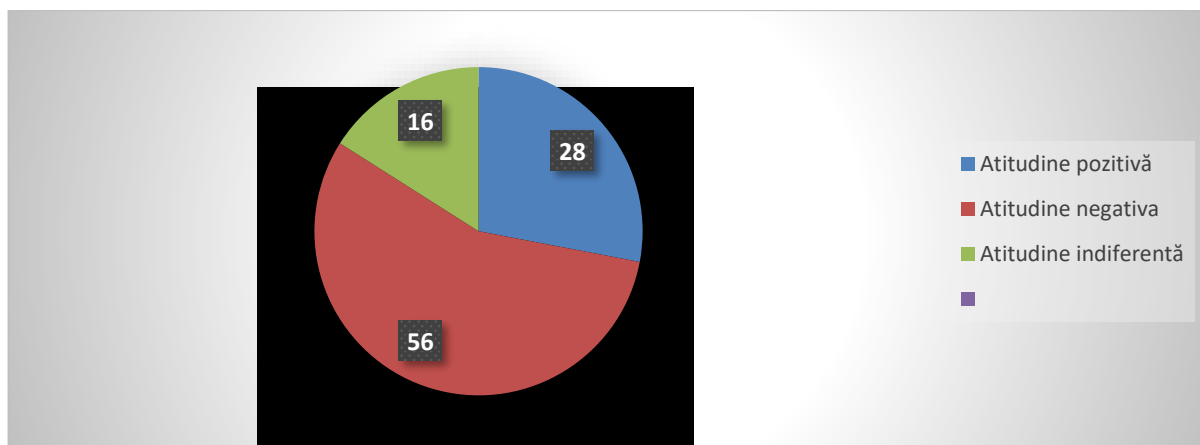

Fig.3. Cum se vorbește despre persoanele infectate cu HIV/SIDA în comunitate

❖ În măsura în care următoarele afirmații vă reprezintă (sunteți de acord cu ele) vă rugăm să bifați ACORD, iar în măsura în care nu vă reprezintă (nu sunteți de acord cu ele) să bifați DEZACORD.

- Personele infectate cu virusul HIV/SIDA nu ar trebui să aibă copii (acord 53, dezacord 47).
- Este normal ca o persoană infectată cu HIV să intre într-o relație de cuplu cu o persoană neinfectată (acord 73, dezacord 27).
- Personele infectate cu HIV ar trebui să stea într-un spital sau sanatoriu, nu acasă (acord 46, dezacord 54).
- Personele infectate cu HIV sunt vinovate de ceea ce au pățit (acord 58, dezacord 42).
- Personele infectate cu virusul HIV/SIDA nu ar trebui să participe la activități sportive împreună cu cele sănătoase (acord 35, dezacord 65).
- Personele infectate cu virusul HIV/SIDA ar trebui pe cât posibil separate de persoanele sănătoase (acord 53, dezacord 47).
- M-aș simți confortabil să îmbrățișez o persoană infectată cu virusul HIV/SIDA (acord 38, dezacord 62).
- Personele infectate cu virusul HIV/SIDA nu ar trebui să lucreze în locuri unde se prepară mâncarea (ex. restaurant, cantină) (acord 46, dezacord 54).
- Consider că persoanele infectate cu virusul HIV/SIDA trebuie tratate din punct de vedere medical în aceleași spitale cu persoanele neinfectate (acord 33, dezacord 67).
- Nu mi-aș face prieteni care au în familie membri infectați cu HIV (acord 65, dezacord 35).

În cadrul acestei întrebări am avut ca scop de a identifica nivelul de cunoștințe a persoanelor chestionate față de persoanele care sunt infectate cu HIV/SIDA.

❖ Cum credeți că v-ați raporta la un/o coleg(ă) de serviciu/clasă dacă ar fi infectat(ă) cu HIV?

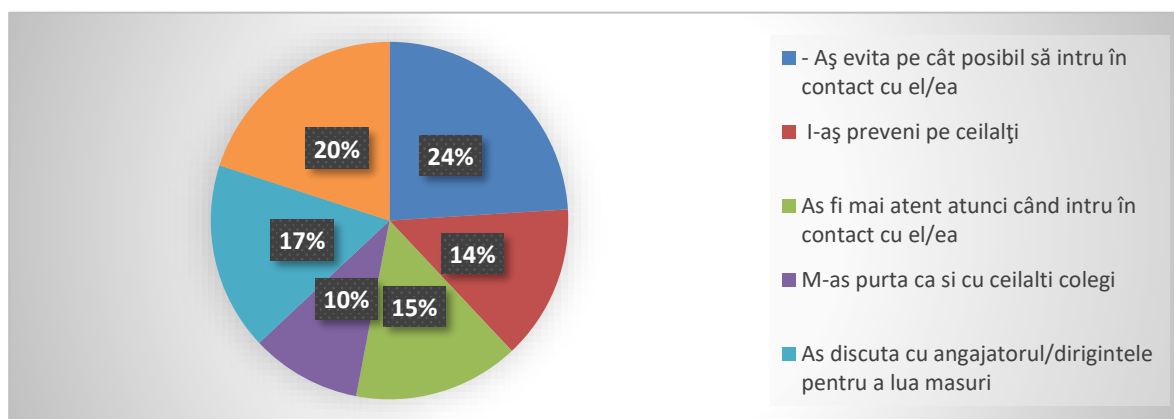
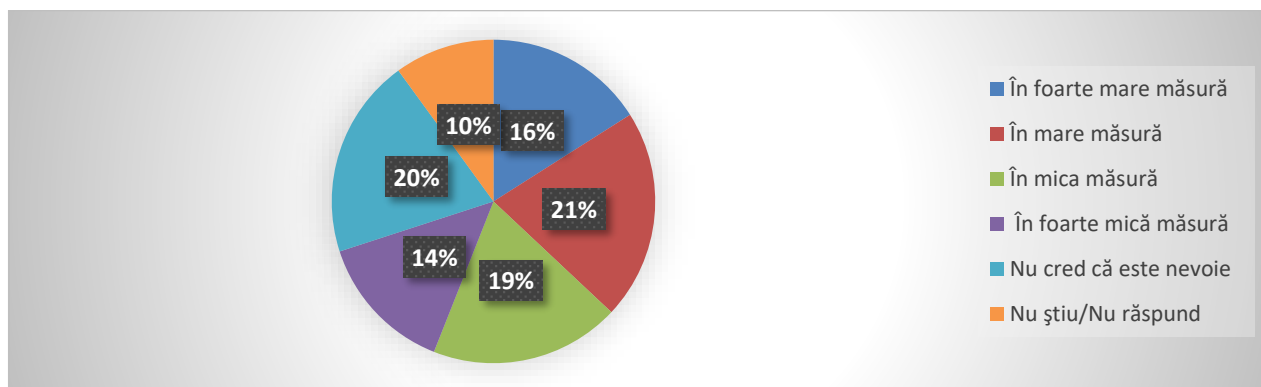

Fig. 4. Comportamentul în situație de contact cu persoana infectată

În cadrul acestei întrebări am dorit să identificăm atitudinea persoanelor chestionate față de persoanele infectate cu HIV/SIDA și anume ceea ce privește dacă ei vor avea în cadrul serviciului sau instituției de învățământ persoanele sus menționate și cum se vor comporta cu ele în situația de mai sus.

- ❖ **În ce măsură considerați că este nevoie ca pentru copiii infectați cu HIV să se realizeze în grădinițe/școli/clase speciale destinate doar lor?**

Fig. 5. Nevoia de spații special pentru copiii infectați cu HIV

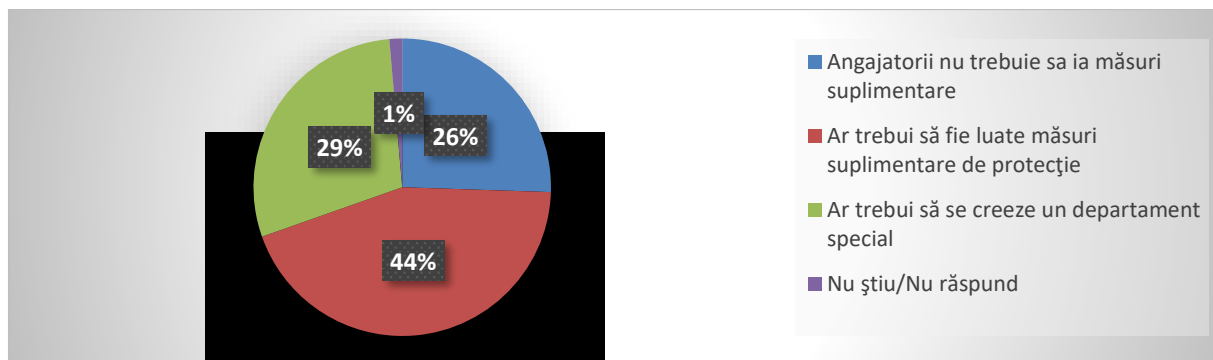
În cadrul acestei întrebări am dorit să identificăm dacă prezența unor copii infectați într-o clasă de școală/grădiniță poate genera excludere și marginalizare.

- ❖ **Considerați că o persoană infectată cu HIV/SIDA ar trebui să fie obligată să dezvăluie la locul de muncă statutul ei?**

- Nu, informația este confidențială – 20 %
- Da, ar trebui să informeze angajatorul – 36%
- Da, ar trebui să anunțe atât angajatorul cât și colegii de muncă – 32%
- Nu știu/Nu răspund - 12%

Conform legii, statutul de persoană infectată cu HIV/SIDA este confidențial la locul de muncă. Răspunsurile primite relevă o slabă informare a oamenilor cu privire la drepturile pe care le au persoanele infectate cu HIV/SIDA la locul de muncă vizavi de păstrarea confidențialității.

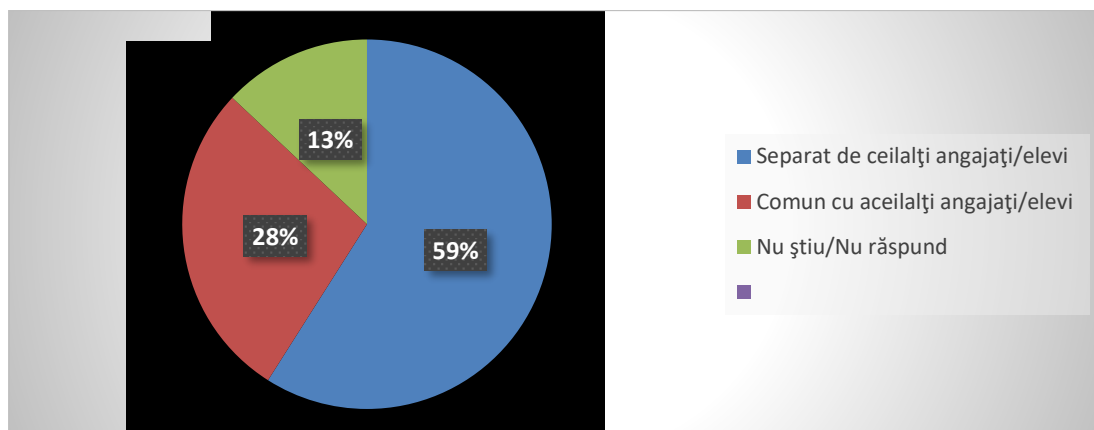
- ❖ **Acțiunile angajatorului la locurile de muncă unde sunt angajate și persoane infectate cu HIV/SIDA?**

Fig.6. Acțiunile angajatorului in caz că sunt angajate și persoane infectate cu HIV/SIDA

Această întrebare are rolul de a oferi o imagine asupra realității socio-profesionale în care se regăsesc persoanele infectate HIV/SIDA. Răspunsurile primite reflectă o realitate în care se limitează accesul la un loc de muncă persoanelor infectate cu HIV/SIDA și se constituie un grup consistent de persoane care susțin că la locurile de muncă unde sunt angajate și persoane infectate cu HIV/SIDA, trebuie luate măsuri de protecție a celorlalți angajați.

- ❖ **La locul de muncă sau la școală persoanele seropozitive ar trebui să folosească un grup sanitar?**

Fig. 7. Folosirea grupului sanitar de către persoanele seropozitive

Prin adresarea acestei întrebări am urmărit să identificăm în ce măsură persoanele chestionate sunt de acord să folosească spațiile comune (grupul sanitar) de la locul de muncă/școală împreună cu persoanele infectate cu HIV/SIDA. 59 dintre cei chestionați consideră că persoanele infectate cu HIV/SIDA trebuie să folosească un grup sanitar separat de ceilalți angajați. Răspunsurile relevă o oarecare îngrijorare în ceea ce privește folosirea grupului sanitar de la muncă/școală împreună cu persoanele seropozitive. Se remarcă de asemenea un grup consistent de persoane care au refuzat să răspundă la această întrebare (13 persoane).

În finalul chestionarului a fost inclusă o întrebare care să estimeze în procente distanța pe care o percep persoanele investigate între persoanele infectate cu HIV/SIDA și cele neinfectate cu HIV/SIDA.

Concluzii Răspunsurile la chestionar ne-au oferit totuși și unele motive de optimism. Printre cei chestionați există și persoane care manifestă o tendință pregnantă de a considera că persoanele infectate se pot bucura de majoritatea, dacă nu de toate, lucrurile pe care le oferă o viață normală. Tindem să credem că în raport cu problematica HIV/SIDA există mai multe profile de persoane.

Cu siguranță există un grup bine informat și cu atitudini adecvate față de aceasta. Majoritatea respondenților se constituie într-un grup cu o atitudine neutră, dar care poate foarte ușor deveni negativă atunci când contactul cu persoanele seropozitive devine o posibilitate reală. Un al treilea grup, foarte probabil o minoritate redusă numeric, este constituit din persoane care le atribuie celor afectați de HIV o responsabilitate directă în dobândirea virusului, și-i reprezintă ca pe un pericol iminent și promovează marginalizarea lor. Credem că intervențiile viitoare care își propun să reducă stereotipurile negative cu care se confruntă persoanele infectate și să creioneze o imagine bazată pe realitate a acestora, vor trebui ca pe lângă componenta de informare să aibă în vedere și dimensiunea afectivă.

BIBLIOGRAFIE

1. Popescu-Neveanu P. Dicționarul de psihologie. București, Editura Albatros, 1978
2. Iluț P. Valori, atitudini și comportamente sociale. Iași: Ed. Polirom, 2004.
3. Buzducea, D; Lazăr, F. & Mardare, E. I. The situation of Romanian HIV-positive adolescents: results from the first national representative survey, în AIDS Care. Psychological and Socio-medical Aspects of HIV/AIDS, Routledge/taylor & Francis Group, 2010.
4. https://ro.wikipedia.org/wiki/SIDA#Virusul_HIV accesat 10.10.2020
5. <https://ansp.md/wp-content/uploads/2017/06/Ghidul-prevenirea-primara-HIV.pdf> accesat 10.10.2020
6. <https://ansp.md/index.php/ziua-internationala-de-comemorare-a-persoanelor-decedate-de-sida-19-mai-2019/> accesat 10.10.2020
7. <https://ansp.md/index.php/ziua-internationala-de-comemorare-a-persoanelor-decedate-de-sida-19-mai-2019/> accesat 10.10.20